OTHENE
TERNEUZEN

# Tuin inspiratiegids

Met jouw tuininrichting bijdragen aan de biodiversiteit in de wijk.

AM

/BUVVSCFTDIFSNJOHTWFSFOJHJOH
%F 4UFMULMVVU

**Creëer een levende tuin. Zie, voel, hoor, ruik én proef! Fijner én gezonder voor jezelf, kinderen en dieren.**

# Voorwoord

Inspirerende en duurzame leefomgevingen bedenken en ontwikkelen, dat is de passie van AM. Als betrokken gebiedsontwikkelaar plaatsen wij maatschappelijke uitdagingen in het hart van ons ontwikkelingsproces. Duurzaamheid speelt hier ook een grote rol in. Om jou als (toekomstige) bewoner van Othene Zuid mee te nemen in dit stukje duurzaamheid én biodiversiteit, hebben we in samenwerking met Natuurbeschermingsvereniging De Steltkluut deze inspiratiegids voor je samengesteld. Deze geeft je handvatten voor het inrichten van jouw tuin. Laat je inspireren en werk ook mee aan een biodivers Othene Zuid!

# Het stappenplan

## 1. Droom

Weet jij al wat voor type tuin bij jou past en waar je blij van wordt? Wat wordt jouw lievelingsplek?

## 2. Inspireer

Alles begint met het opdoen van inspiratie. Hoe houd je rekening met de biodiversiteit in je tuin en waar moet je dan aan denken?

## 3. Ontwerp

Maak een plattegrond met de maten van jouw tuin. We geven je tips hoe je dit het best kunt aanpakken.

## Inhoud


Wensenlijst 6

Beplanting 8

Inheemse planten 10

Bestrating 12

Verlichting 14

Vijvers 16

Dieren 18

Tuinonderhoud 20

Aan de slag 24

# **Droom:** jouw wensenlijst

Ik houd van

**schaduw** — **zon**

Met minimaal ... personen wil ik gezellig op het terras kunnen zitten.

Wie maken gebruik van de tuin?

- ☐ Volwassenen
- ☐ (Klein)kinderen
- ☐ Huisdieren

Goed bereikbaar vanuit woning:

- ☐ Kruidenstrook
- ☐ Eettafel buiten
- ☐ Afvalcontainers

Ik werk **wel/niet** graag in de tuin.

Ik wil **wel/geen** vijver.

Ik wil **wel/geen** speelplek voor (klein)kinderen.

Ik houd van **rechte lijnen/ronde vormen**.

Type bodem:

☐ Klei ☐ Zand

Tip! Verzamel plaatjes en maak een moodboard: op Pinterest óf op papier!

Deze tuintypen spreken me aan:

☐ Klassieke tuin

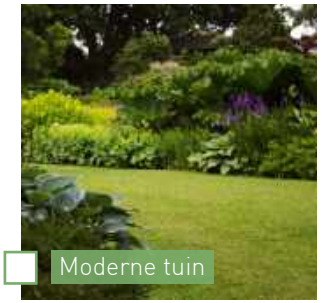

☐ Moderne tuin

☐ Gezinstuin

☐ Eetbare tuin

Wat vind ik belangrijk in de tuin?

- ☐ Plek om te relaxen
- ☐ (Moes)tuinieren

*Mijn favorieten:*

_____

_____

- ☐ / H H V SPOHHWNF K D G ZZ ‹
- ☐ Fiets- of motorstalling
- ☐ Speelvoorzieningen
- ☐ Kookgelegenheid
- ☐ Anders, namelijk...

_____

Wat wil ik bewaren van de oude situatie?

_____

_____

_____

_____

De streefdatum is:

/ /

Het budget is:

€

## Tip!

**Kies voor enkelvoudige bloemen. Insecten zoals bijen en vlinders vinden nectar en stuifmeel op enkelvoudige bloemen, niet op dubbele.**

*Vermijd invasieve exoten en kies voor een inheems altematief*

# Beplanting

Inheemse planten dragen bij aan een beter milieu. Duurzaamheid, bio-diversiteit en CO2-opname zijn termen die verbonden zijn aan inheemse bomen en planten. Wat is inheems? Welke planten zijn inheems en passen in het Zeeuwse landschap? Waar let je op bij de aanschaf van planten en bomen.

**Lokale bodem**
Inheemse bomen en planten komen van nature voor in Nederland. Ze zijn aangepast aan ons klimaat, aan de lokale bodem en maken deel uit van het ecosysteem. Ook zijn er soorten die niet inheems, maar streekeigen zijn. Deze zijn opgekweekt uit de oorspronkelijke lokale variant van een inheemse soort, die al generaties lang worden aangeplant op erven en deel uitmaken van het landschap.

**Inheemse planten belangrijk voor biodiversiteit**
Inheemse planten zijn belangrijk voor de biodiversiteit. Ze bieden onderdak en voedsel voor lokale insecten, vogels en andere dieren. Inheemse planten zijn dus essentieel voor het behoud van het lokale ecosysteem. Bovendien hoeven deze lokale planten niet geïmporteerd te worden en is er geen CO2-uitstoot.

**Minder onderhoud, langere levensduur**
Inheemse planten hebben minder water en meststoffen nodig dan exotische soorten, omdat ze zijn aangepast aan het lokale klimaat en de bodemgesteldheid. Hierdoor hebben ze minder onderhoud nodig! Inheemse planten hebben minder last van ziektes en gaan daarom minder snel dood. Geniet dus langer van je mooie planten.



**Diversiteit aan bomen en planten**
Waar op gelet moet worden, is dat er een diversiteit aan bomen en planten aangeplant wordt. Wanneer dit niet gebeurt, wordt er een monocultuur gecreëerd die bestaat uit een of meerdere soorten. Dit verhindert de leefomgeving van lokale wilde planten, diersoorten en insecten. Ook vermindert zo de kans op plantenziektes, omdat de verspreiding van de plaag minder makkelijk is.

**Let op bij exotische planten**
Al honderden jaren worden exotische planten vanuit de hele wereld geïmporteerd en aangeplant in tuinen, bij vijvers en in parken. In de meeste gevallen is dit geen probleem, maar sommige van deze exoten blijken in staat om zelfstandig buiten onze tuinen te overleven en gaan daar zelfs woekeren. Deze soorten, 'invasieve exoten' kunnen niet alleen schadelijk zijn voor de natuur, maar kunnen ook voor andere problemen zorgen.

## Voordelen

- Onderdak en voedsel voor lokale insecten, vogels en andere dieren.
- Essentieel voor het behoud van het lokale ecosysteem.
- Lokale planten, geen import (geen CO2-uitstoot).
- Minder onderhoud nodig.
- Langere levensduur.

Maak je tuin extra waardevol!

# Invasieve exoten

### Borderplanten

Dwergmispels of Cotoneasters

Late/Canadese guldenroede

(Japanse) Kardinaalsmuts

### Sierstruik, haag of boom

Canadese kornoelje

(Japanse) Duizendknoop

Hemelboom

Veelbloemige roos

### Sierstruik of haag

Laurierkers

Lijsterbesspirea

Mahonie (struik)

Rimpelroos

### Vijverplanten (oever of water)

Braziliaanse waterpest

Moerasanemoon/ Houttuynia

*Tip!*

Vermijd invasieve exoten en kies voor een inheems alternatief. Let op: sommige invasieve exoten worden ook onder andere namen verkocht! Ga voor een uitgebreidere lijst van (potentieel) invasieve planten naar tuinernietin.nl.

# Goede alternatieven

### Borderplanten en bodembedekkers

(Wilde) Akelei

Koninginnekruid

Korenbloem

Lelietje-van-dalen

Lievevrouwebedstro

Speenkruid

Struikhei

Vingerhoedskruid

- Blauwe druifjes
- Bosaardbei
- Bosanemoon
- Gewone eikvaren
- Gewone margriet
- Gewone smeerwortel
- Klimop (Hedera helix)
- Koningskaars
- Muskuskaasjeskruid

### Sierstruik of haag

Egelantier

Gele kornoelje

Gewone vlier

Hulst

Meidoorn (eenstijlig)

Wilde kardinaalsmuts

Wilde kamperfoelie

Wilde liguster

- Bosrank
- Braam
- Brem (Cytisus)
- Hazelaar
- Hondsroos
- Kruisbes
- Rode kornoelje
- Sleedoorn
- Taxus

### Bomen (bovenste vier ook als haag te gebruiken)

Beuk

Gewone vogelkers

Haagbeuk

Spaanse aak

Grove den

Ruwe berk

Wilde Lijsterbes

Zoete kers

- Appelboom
- Jeneverbes
- Linde
- Perenboom
- Ruwe iep
- Schietwilg
- Tamme kastanje
- Wintereik

### Water- en oeverplanten (vijver)

Gele lis

Gele plomp

Moerasspirea

Waterdrieblad

Watermunt

Waterranonkel

Waterviolier

Zwanenbloem

- Aarvederkruid
- Gewone dotterbloem
- Glanzend fonteinkruid
- (Grote) egelskop
- Grote kattenstaart
- Lidsteng
- Oeverzegge
- Sterrenkroos
- Watergentiaan

# Bestrating

Iets waarover je ongetwijfeld nadenkt bij het inrichten van jouw levende tuin is de soort bestrating. Ga je voor kiezels, grind of tegels? Of ga je juist voor iets totaal anders? Het is vast geen verrassing dat bepaalde keuzes qua bestrating klimaatadaptiever zijn dan andere.

**Duurzame oplossingen**
In Nederland hebben we steeds vaker te maken met extreme weersomstandigheden zoals heftige regenbuien die waterlast veroorzaken of juist waterschaarste door langdurige droogte en warme perioden. Dit vraagt om duurzame oplossingen, zoals bijvoorbeeld waterdoorlatende bestrating.

*Bron: milieucentraal.nl*

**Open tuinbestrating**
Minder bestrating in je tuin zorgt ervoor dat het riool minder belast wordt bij regenval en dat regenwater makkelijker de grond in kan zakken. Dit heeft meerdere voordelen: planten krijgen meer water, je voorkomt grote regenplassen en je tuin is koeler in warme periodes.

**Klimaatvriendelijke manier**
Voor sommige delen van je tuin is verharding wenselijk, bijvoorbeeld voor de oprit of het terras. Maar ook dit kun je op een klimaatvriendelijke manier doen, bijvoorbeeld door te kiezen voor een open bestratingspatroon. Dit kan gemaakt worden door gewone klinkers of stenen met een bredere voeg of in een open patroon te leggen en de voegen te vullen met gras, zand of een groene bodembedekker.

**Grastegels: goede optie**
Deze stenen bieden veel ruimte voor bodembedekkers, waardoor water makkelijk en snel de bodem in kan trekken. Verder heeft het als voordeel dat het gras of de andere bodembedekker voor minder opwarming van het oppervlak én dus voor meer verkoeling zorgt dan normale bestrating.

**Alternatieven**
Spreken bovenstaande bestratingsmogelijkheden je minder aan, maar wil je wel een klimaatvriendelijke keuze maken als het gaat om jouw bestrating? Andere alternatieven:

- Houtsnippers, schors of cacaodoppen
- Grind, split, gravel, (klei)schelpen en lavasteen
- Poreuze stenen en klinkers
- Houten vlonder

## Biodiversiteit

Biodiversiteit is meer dan alleen de diversiteit aan soorten. Het gaat om de diversiteit aan soorten die onderling in een samenhangend geheel – een ecosysteem – met elkaar en met hun omgeving verbonden zijn en zich voortplanten.

Amberkleur

# Tuinverlichting

Niet alleen voor mensen, maar ook voor vleermuizen en nachtelijke insecten is duisternis belangrijk. Verlichte omgevingen verstoren onder andere het dag-nachtritme en het voortplantingsgedrag van de insecten. De duisternis is de periode waarin zij veilig en vrij bewegen en zich voeden. Uit onderzoek blijkt dat tot een straal van 60 meter van een lichtbron een halvering van het insectenleven is waar te nemen!

**Meer duisternis**

In je eigen leefomgeving kun je op een DDQWDO HHQYRXGLJH PDQLHUHQHHQ LQNH bijdrage leveren aan het verkrijgen van meer duisternis. Bij huizen en in tuinen wordt buiten vaak verlichting gebruikt. Deels is dit functionele verlichting: een lamp bij de deur maakt het gemakkelijker om het slot in de deur te vinden bijvoorbeeld. Naast deze functionele verlichting kan er ook sprake zijn van sfeerverlichting, bijvoorbeeld de verlichting van het terras op warme zomeravonden of de kerstverlichting in de winterperiode. Ook wordt er verlichting in de tuin gebruikt om het gevoel van veiligheid te vergroten. In sommige gevallen wordt de woning zelf in het licht gezet om bijvoorbeeld de architectuur tot uiting te laten komen.

**Verlichting noodzakelijk?**

De eerste vraag die je jezelf kunt stellen is of het aanbrengen en aanzetten van de verlichting echt noodzakelijk is? Vaak zal dit een persoonlijke afweging zijn. Als verlichting noodzakelijk is dan kun je je afvragen of je met minder lichtbronnen eenzelfde doel kan bereiken. Hoeveel lichtbronnen heb je nu echt werkelijk nodig? Moet daadwerkelijk het gehele pad van de achterdeur tot je schuurtje worden verlicht? Indien verlichting wel nodig is, probeer dan verlichting met felblauw (led) licht te vermijden. Een betere keuze is amberkleurig licht.

**Nog een extra tip...**

Plaats verlichting met gerichte armaturen, die enkel de paden en de straten, maar niet de wijdere omgeving met horizontaal strooilicht verlichten.

**Goede afweging**

Vaak kan meer duisternis eenvoudig bereikt worden door een goede afweging te maken over het te gebruiken licht. Hiervoor kan je gebruik maken van deze checklist met een aantal vaak voorkomende vragen die je jezelf kunt stellen.

## Gebruik jij verlichting op de juiste manier? Doe de check!

- Waar dient het licht voor?
- Is de verlichting écht nodig?
- Kan je gebruik maken van sensoren zodat licht alleen brandt op die momenten dat je het nodig hebt?
- Kunnen er minder lichtbronnen worden toegepast?
- Moet het licht 's nachts continu branden?
- Moet het licht gedurende het gehele jaar branden?
- Is minder fel licht te gebruiken?
- Kan licht met een andere kleur gebruikt worden?
- Kan het licht beter gericht worden?
- Kan het licht afgeschermd worden?

# Vijvers & water

Inspiratie nodig voor het inrichten van je tuin? Overweeg een vijver! Ook mogelijk in een kleine tuin. Want als er iets is dat leven in je tuin brengt, dan is het wel water. In een mooie, natuurlijke vijver leven niet alleen kikkers, padden en salamanders. Ook waterkevers en libellen houden ervan! Voor andere dieren zoals vogels en egels is het ook een ideale plek.

**Waar moet je op letten?**
Wil je een natuurlijke vijver aanleggen in je tuin? Goed bezig! Er zijn een aantal dingen waar je op moet letten bij de aanleg van een vijver die bijdraagt aan de biodiversiteit in jouw tuin. Zo heeft een goede vijver verschillende dieptes, overgangen, glooiende randen én natuurlijk waterplanten.

**Dieptes**
In het diepste deel, als het mogelijk is meer dan 80 cm diep, kunnen dieren wegkruipen als het in de winter hard vriest. Maar ook ondiepe plekken in je vijver zijn belangrijk. Met een paar grote stenen of boomstroken maak je een kant van je vijver minder diep. Hierdoor kunnen dieren makkelijker in én uit je vijver. Daarbij warmt het water zich op ondiepe plekken sneller op. Dit maakt het een ideale plek voor kikkerdril en allerlei soorten insectenlarven. En tussen de stenen? Daar kun je makkelijk waterplanten vastzetten!

**Glooiende helling**
Ga je aan de slag met het aanleggen van jouw vijver? Zorg dan voor een paddenvriendelijke beschoeiing, oftewel een glooiende helling. Een beschoeiing is een constructie die een oever of waterkant beschermt tegen invloeden die de stabiliteit van de waterkant in gevaar brengen. Beschoeiing kan op sommige plekken noodzakelijk zijn, maar ontwerp ook minimaal een stuk van de waterkant zonder. En maak, waar mogelijk, verbindingen tussen verschillende waterpartijen voor een groter leefgebied.

**Waterplanten**
Zonder planten zal er weinig leven in je vijver te vinden zijn. Er zijn drie soorten waterplanten, de belangrijkste zijn zuurstofplanten. Deze zorgen ervoor dat de vijver niet volgroeit met algen en het water leefbaar blijft. Geschikte zuurstofplanten zijn hoornblad, waterpest of fonteinkruid. Daarnaast heb je ook oeverplanten zoals de gele lis, rietsigaar en grote boterbloem. Deze planten worden gebruikt door bijvoorbeeld larven van libellen en waterjuffers. Als laatste heb je de drijvende waterplanten, zoals waterlelies, fonteinkruiden en gele plomp. Deze planten zijn niet alleen prachtig om te zien, maar zijn ook voor kikkers een mooie uitkijkpost!

## Voordelen

- Bevordert biodiversiteit.
- Verkoelende verdamping.
- Eyecatcher in je tuin.

# Dieren in de tuin

Een tuin vol leven is niet alleen leuk om naar te kijken, maar ook nuttig. Vogels, egels en allerlei insecten helpen je tuin gezond en vrij van plagen te houden.

**Egels zijn goed voor je tuin**
Omdat egels slakken, rupsen en andere insecten eten, zorgen ze voor een natuurlijk evenwicht in de tuin (zonder het gebruik van insectenverdelgers!). Valt het blad van de bomen? Haal niet alles weg, maar verzamel een hoopje in een hoek van je tuin. Kleine takjes en stukjes mos zijn allemaal handig voor egeltjes. Nog meer hulp bieden aan de egels? Koop dan een egelhuisje!

**Heg of schutting?**
Ga je een nieuwe schutting plaatsen? Plaats deze dan op 10 cm van de grond. Het is wel mooi om te zien, maar deze schuttingen verhinderen anders de doorgang voor bijvoorbeeld egels. Het meest ideaal zijn heggen, maar deze nemen soms meer ruimte in beslag dan je wenst. Kiezen voor een middenweg is een uitstekende optie, plaats bijvoorbeeld aan een perceelgrens een heg en plaats aan de andere perceelgrens een schutting. Deze aanpassingen maken direct een groot verschil voor de leefbaarheid van kleine zoogdieren in jouw tuin.

**Groene elementen en nestkasten**
Een ander voordeel van heggen, maar óók van bosschages en bomen, is dat ze nestplaatsen bieden aan vogels. Dus houd jij van vogels in de tuin? Voorzie dan ruimte voor deze groene elementen in de inrichting van jouw tuin. Wil je nog een extra steentje bijdragen? Vul de groene elementen dan aan met nestkasten voor de vogelsoorten die leefruimte verliezen door de steeds modernere woningbouw. Plaats een variatie aan nestkasten. Mussen nestelen in kolonies en voor hen is een groepskast noodzakelijk. Nestkassen voor koolmezen kunnen ook door andere vogels gebruikt worden.

**Tip!**
Probeer een variatie aan nestkasten te plaatsen. Mussen nestelen in kolonies en voor hen is een groepskast noodzakelijk. Nestkassen voor koolmezen kunnen ook door andere vogels gebruikt worden.

**Biologische gewasbeschermer en plaagdierbestrijder**
Een ander dier dat je zomaar in je tuin zou kunnen zien, is de vleermuis. Vleermuizen zijn van groot belang voor de biodiversiteit én voor onszelf! Ze helpen ons met het bestuiven van bloemen en het verspreiden van zaden. De meeste vleermuizen zijn insecteneters. De gewone dwergvleermuis, die in bijna iedere woonwijk in Nederland voorkomt, eet zo'n 1.000 insecten per nacht waaronder veel muggen. De vleermuis is ook een biologische gewasbeschermer die bescherming verdient.

**Een vleermuisvriendelijke tuin**
Wil je jouw tuin vleermuisvriendelijker maken? Dat kan al met een paar kleine aanpassingen. Om te beginnen is het belangrijk dat je je tuin zo duister mogelijk houdt en insectenvriendelijk inricht. Daarnaast is het goed om enkele nestkasten op te hangen aan stevige bomen. Aangezien vleermuizen echte warmteliefhebbers zijn, kun je de kast het beste met de voorzijde naar het zonlicht hangen. Enkele andere aandachtspunten zijn:

- Hang de kast op een rustige plek
- Hang de kast in de luwte
- Zorg voor een vrije aanvliegroute
- Hang de kast op minimaal 3 meter hoogte

*Bronnen:*
*zoogdiervereniging.nl & natuurpunt.be*

# Tuin onderhoud

Het goed onderhouden van je tuin is om meerdere redenen van groot belang. Allereerst wil je natuurlijk dat je tuin er mooi en gezond uitziet, maar daarnaast zorgt goed onderhoud ervoor dat je tuin zich optimaal ontwikkeld en in stand blijft. Ook voorkom je onkruid, ziektes en plagen in je tuin. Maar hoe onderhoud je jouw tuin op een manier zodat hij bij blijft dragen aan de biodiversiteit? We geven je een aantal tips rondom het composteren, bemesten, maaien en snoeien van jouw biodiverse tuin.

# Composteren

Je kunt je groente-, fruit- en tuinafval in de gft-bak doen, maar je kunt het ook zelf composteren. Als je dit op de juiste manier doet, bespaar je energie én verklein je de afvalstapel. Hiervoor krijg je gratis compost, een goede meststof en bodemverbeteraar, voor jouw tuin terug! Compost is een grondstof die bestaat uit plantaardige resten. Tijdens het composteringsproces zetten bacteriën, schimmels en andere bodemorganismen gft-afval om in compost met behulp van zuurstof.

**Voedingstoffen voor planten**
Compost bevat alle voedingsstoffen die planten nodig hebben. De bacteriën en schimmels in compost komen in de bodem terecht waardoor kwaadaardige schimmels en bacteriën minder kans krijgen om zich te vermenigvuldigen. Ook maakt compost de bodemstructuur luchtiger waardoor lucht beter kan doordringen in de bodem en zo wortels, dieren en bacteriën makkelijker van zuurstof kan voorzien. Daarnaast kan water beter de grond indringen en kunnen wortels makkelijker door de aarde heen. Dit zijn slechts enkele voordelen van compost.

*Bronnen:*
*irisgardenecologyblog.com / milieucentraal.nl*

**Bemesting van je tuin**
Natuurlijk tuinonderhoud begint bij de bodem. In een rijke, luchtige voedingsbodem groeien en bloeien jouw planten goed. Hoe gezonder en sterker planten zijn, hoe minder snel ze ziek worden. Zo voorkom je onnodig gebruik van bestrijdingsmiddelen. Naast dat je gebruik kunt maken van compost, de meest milieuvriendelijke keuze, kun je ook gebruik maken van mest voor jouw tuin. Er zijn verschillende soorten mest: dierlijke, organische en kunstmest.

**De juiste bemesting van je tuin**
Dierlijke mest bevat iets meer voedingsstoffen dan compost en verbetert ook de bodemstructuur. Organische mest is een combinatie van dierlijke mest en compost. Het voordeel van deze bodemverbeteraar is dat het voedingsstoffen langzaam afgeeft aan de bodem. Kunstmest bevat de juiste voedingsstoffen, maar verbetert de bodemstructuur niet. Bovendien belast kunstmest het milieu meer. Bij kunstmest gaat de afgifte van voedingsstoffen zó snel dat planten kunnen 'verbranden' als je te veel gebruikt.

*Bronnen:*
*milieucentraal.nl*

# Bemesten

# Maaien

Ga jij in jouw tuin voor een strak gazon met groene grasmatten? Of kies je voor een oase vol bloemen? Want wist je dat er meer planten in je gazon zitten dan gras alleen? Die komen tevoorschijn zodra je je gazon in bloei laat komen. Iets waar bijen en vlinders van biodiversiteit in onder andere jouw tuin? Omdat het niet goed gaat met de bijen, hommels, vlinders en andere insecten in Nederland. Deze dieren eten geen gras, ze willen bloemen.

## *Maai mei niet!*

**Creatief grasmaaien**
Door minder vaak of op een creatievere manier gras te maaien, kun jij impact maken met je eigen tuin. Hoe groot of klein deze ook is. Overweeg eens om mee te doen aan 'Maai Mei Niet', waarin je jouw gazon niet maait in de maand mei. Zo voorzie je heel wat bijen en vlinders van cruciale voedingsbronnen!

*Bronnen:*
*vlinderstichting.nl / vlinderstichting.nl*

**Snoei regelmatig**
Het is goed om regelmatig je bomen en struiken in je tuin te snoeien en dode en beschadigde takken te verwijderen. Je geeft hierdoor andere planten meer ruimte of je zorgt ervoor dat de boom of plant meer licht krijgt.

**Snoeien doet groeien**
Een uitspraak die vaak gedaan wordt, is 'snoeien doet groeien'. Deze gaat echter niet altijd op. Bij verminderde veerkracht kan de snoei in een droge periode de nekslag zijn die planten doet afsterven. Snoei daarom niet te drastisch en bekijk goed wat jouw boom of plant nodig heeft. Daarnaast zijn er een paar basistips voor het snoeien.

### *Basistips voor het snoeien*

Check vooraf wanneer je welke plant snoeit.

Gebruik schoon en scherp snoeigerei.

Knip de takken schuin af.

Verhaksel de gesnoeide takken en strooi deze op de tuinbodem.

# Snoeien

# Aan de slag

Nu is het tijd om met jou opgedane kennis een tuinplattegrond te maken, waarbij je rekening kunt houden met de biodiversiteit: beplanting, bestrating, verlichting, vijvers en dieren in de tuin.

## 1. Maak een plattegrond met de maten van jouw tuin.



## 2. Maak een indeling.

Met grote cirkels kun je duidelijk maken waar je bepaalde onderdelen in de tuin wilt hebben. Bijvoorbeeld het terras, een overkapping, een vijver, een schuurtje of een speeltoestel.

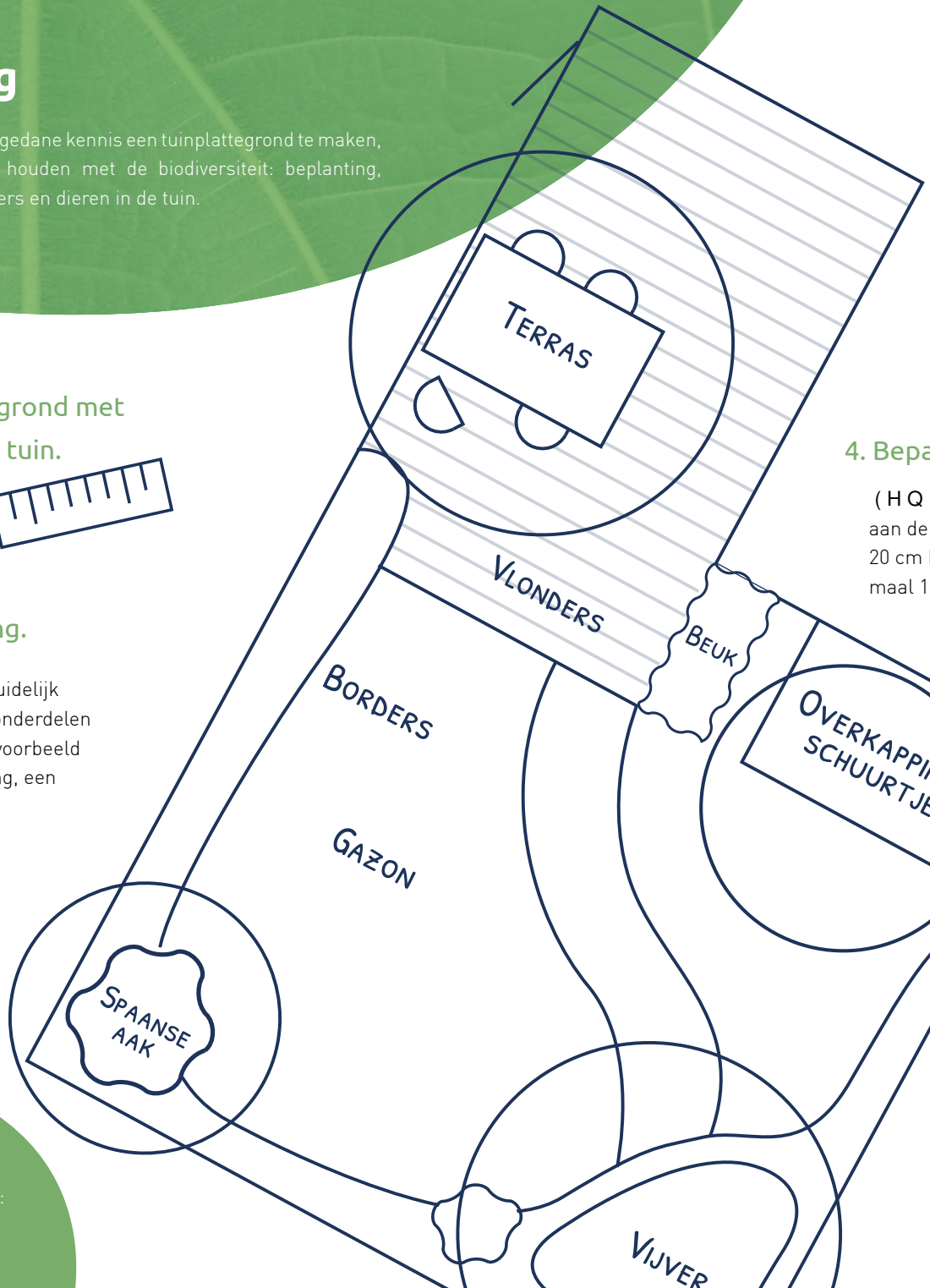


## 3. Werk deze plekken nu in detail uit.

Voor bijvoorbeeld een terras (met tafel en 4 stoelen) moet je rekening houden met 300 x 400 cm, een rond terras minimaal 350 cm diameter. Voor elke persoon meer, reken je op 3 $m^2$.

Maak een border minimaal 60 cm breed, zodat de planten goed aanslaan.

*Tip:* Knip de elementen op schaal uit, zodat je er mee kunt schuiven over je plattegrond!

## 4. Bepaal de paden en de tuinverlichting.

(HQ ORRSSDG LV WRW FP EUHHG :LO MH aan de hand over het pad lopen? Maak het pad dan 20 cm breder. Bij rolstoelgebruik een pad van minimaal 100 cm aanhouden.

## *Let op:*

**Zon en schaduw:** Plaats bomen voor schaduw en bescherming tegen de zon.

**Uitzicht:** Zorg voor een goed uitzicht vanuit je woning.

**Plantenonderhoud:** Overweeg vaste planten in een beplante border als een onderhoudsvriendelijk alternatief voor een grasveld.

## *Een kleine tuin?*

Overweeg een verticale tuin: ga de hoogte in!

Geniet van al
het moois in
je tuin!
Namens AM en
Natuurbeschermingsvereniging
De Steltkluut!
AM
/BUVVSCFTDIFSNJOHTWFSFOJHJOH
%F 4UFMULMVVU

OTHENE
TERNEUZEN

# Tuin inspiratiegids

Met jouw tuininrichting bijdragen aan de biodiversiteit in de wijk.

Natuurbeschermingsvereniging
de Steltkluut

Natuurbeschermingsvereniging
de Steltkluut